

Karatasi ya Ukweli Kuhusu Uonevu na Unyanyasaji

Uonevu na unyanyasaji ni tabia za kawaida lakini zisizopendeza mahali pa kazi. Kipengele muhimu cha kulinda usalama ni kuhakikisha kuwa wafanyakazi na washirika (wakiwemo wanaojitolea, wajumbe wa bodi, wakandarasi na kadhalika) wanajisikia salama kazini. Kuzuia uonevu na unyanyasaji kunachangia kujenga mazingira hayo salama.

1. Utangulizi kuhusu Uonevu na Unyanyasaji

Kielelezo Na.1- Ufafanuzi wa Uonevu na Unyanyasaji

Uonevu ni tabia ya ukorofi, ya dhuluma, au ya kutishia au matumizi mabaya ya madaraka ambayo inakusudia kumfanya mtu ajisikie kudhalilika au kuaibika.

Unyanyasaji ni pale ambapo uonevu ni kwa sababu ya utambulisho wa mtu au yeye ni nani kama vile umri wake, jinsia, rangi, kabila, ulemavu, dini, utambulisho wa kijinsia na kadhalika. Mara nyingi unyanyasaji unashughulikiwa na sheria.

UKWELI: Uonevu na unyanyasaji ni maneno ambayo mara nyingi hutumiwa kwa kubadilishana. Uonevu ni tabia ya ukorofi na haipendezi wakati unyanyasaji ni tabia ya ukorofi na haipendezi kwa sababu ya utambulisho wa mtu kama vile umri wake, jinsia, rangi, kabila, ulemavu, dini, utambulisho wa kijinsia na kadhalika. Katika nchi fulani sifa hizi za utambulisho ni 'sifa za kulindwa' ambayo inamaanisha ni kinyume cha sheria kuwa mkorofi au unayeudhi mtu kwa sababu ya sifa hizo.

UKWELI: Watu ambao hupata tabia hizi zisizofaa wana uwezekano wa kupata wasiwasi, kutoridhika ipasavyo kazini na kutaka kuliacha shirika. Wafanyakazi wa kibinadamu waliopitia uonevu na unyanyasaji wametoa taarifa ya msongo, kufadhaika, kupunguzwa motisha, kuvunjika moyo, hofu na ukosefu wa uaminifu (Tume ya hisani, 2020; Konterra Group, 2019; Tume Huru ya 2019; Shale 2018; Shirika la Umoja wa Mataifa la Kupambana na Ukimwi ("United Nation's Programme on HIV/AIDS" /UNAIDS), 2018; Mfuko wa Kimataifa wa Watoto (United Nation's Children' Education Fund /UNICEF 2019).

UKWELI: Kila mtu ana haki ya kutendewa kwa utu na heshima kazini na mashirika yote yanapaswa kuchukua aina yoyote ya unyanyasaji au uonevu kwa uzito. Mashirika yanapaswa kuunda mazingira ya haki na jumuishi yanayoweza kila mtu kuhisi kuthaminiwa. Timu za uongozi na wafanyakazi wa rasilimali watu wanapaswa kuongoza ukuzaji wa utamaduni chanya na jumuishi na kutovumilia kabisa unyanyasaji na uonevu.

RESOURCE
& SUPPORT
HUB

UKWELI: Wafanyakazi wote na washirika wanapaswa kuhisi kujiamini kuleta malalamiko bila hofu ya kulipiza kisasi.

UKWELI: "Ukatili na unyanyasaji katika ulimwengu wa kazi inabaki kuenea kila mahali, na kuathiri nchi zote, kazi na mipangilio ya kazi ... Inawanyima watu utu wao na haiendani na kazi nzuri na haki ya kijamii ." ¹

1.1. Mifano ya tabia za uonevu na unyanyasaji

UKWELI: Unyanyasaji na uonevu vinaweza kuwa dhidi ya mfanyakazi mmoja au zaidi na vinaweza kuwa tukio moja au matukio yanayorudia kwa anuwai ya tabia, kutoka aina kali za vitisho, kama vile ukatili wa kimwili, hadi aina za hila zaidi kama vile kumpuuza mtu.

UKWELI: Unyanyasaji na uonevu vinaweza kufanyika bila mashahidi, kwa maingiliano ya ana kwa ana, na pia kwa maandishi na mkondoni.

Mifano:

- Mguso wa kimwili usiotakiwa.
- Maneno yasiyokubalika juu ya umri wa mtu, mavazi, mwonekano, rangi au hali ya ndoa ndoa, utani kwa gharama ya kibinafsi, lugha ya kukera, uvumi.
- Kupuuza na kutengwa kutoka kwenye kazi na / au shughuli za kijamii.
- Kushindwa kulinda usalama wa habari za siri.
- Kupiga kelele na matumizi ya lugha chafu.
- Kuonyesha ikoni, bendera, nembo, picha na kadhalika ambazo zinaweza kukwaza.
- Matusi ya kibinafsi.
- Kuweka muda wa mwisho usiowezekana.
- Kuendelea kukosolewa bila sababu.
- Uonevu wa Mtandaoni.

2. Uonevu na unyanyasaji ni tatizo la ulimwengu

UKWELI: Uonevu na unyanyasaji mahali pa kazi umeenea. Hakuna takwimu za ulimwengu zinazoonyesha kuenea lakini ripoti zilizochapishwa ndani ya sekta ya kibinadamu zinaonyesha kuwa uonevu na unyanyasaji ni jambo la kawaida (angalia kielelezo Na. 2).

¹ Shirika la Kazi Duniani (International Labour Organisation) (2019) *Kuondoa ukatili na unyanyasaji katika ulimwengu mkutano wa kazi Namba 190, Pendekezo Namba 206, na Azimio linaloandamana.*

Inapatikana hapa: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_721160.pdf

RESOURCE
& SUPPORT
HUB

Mapitio ya shirika yanayochunguza uonevu na unyanyasaji uliotolewa taarifa:

- Oxfam: theluthi moja ya wafanyakazi walishuhudia uonevu, ubaguzi au matumizi mabaya ya madaraka. Wafanyakazi wengine washirika pia walipitia uonevu kutoka kwa wafanyakazi wa Oxfam (Tume Huru, 2019).
- Shirika la Waokoe Watoto (Save the Children): Asilimia 28 ya wafanyakazi walipitia uonevu au ubaguzi na asilimia 15 unyanyasaji katika miaka mitatu iliyopita (Shale 2018).
- Utafiti wa wafanyakazi Shirika la Umoja wa Mataifa la Kupambana na Ukimwi (UNAIDS) (2018): Asilimia 58 ya wafanyakazi walitendewa vibaya; asilimia 64

Viwango vya kimataifa kuhusu maeneo salama ya kazi

UKWELI: Jumuiya ya ulimwengu imeweka wazi kuwa ukatili na unyanyasaji katika ulimwengu wa kazi havitavumiliwa na lazima vikome.

UKWELI: Mnamo Juni 21, 2019, Shirika la Kazi la Kimataifa (International Labour Organization) - Kutokomezwa Ukatili na Unyanyasaji katika Mkutano wa Ulimwenguni wa Kazi (Na. 190) na Pendekezo (Na. 206) yalipitishwa. Hivi ni viwango vya kwanza vya kimataifa vinavyolenga kumaliza ukatili na unyanyasaji katika ulimwengu wa kazi na kuipa nguvu kazi ya ulimwengu haki ya ulimwengu wa kazi huru bila ukatili na unyanyasaji.

3. Wajibu wa mashirika

UKWELI: Mashirika lazima yaweke sera thabiti na inayowasilishwa vizuri ambayo inaelezea wazi dhamira yao ya kukuza utu na heshima kazini. Hii inaweza kuwa sera tofauti, au taarifa iliyo ndani ya sera ya kulinda usalama au sera ya rasilimali watu.

UKWELI: Wajibu wa shirika kulinda usalama wa wafanyakazi na washirika dhidi ya uonevu na unyanyasaji ni pamoja na mazingira yoyote ambayo shughuli za mahali pa kazi hufanyika, kama vile ofisi, maeneo ya viwanja, nyumba za wageni na hata shughuli za kijamii zinazohusiana na kazi.

UKWELI: Mashirika lazima yajue kuhusu 'uonevu wa mtandaoni'. Uonevu wa mtandaoni ni pamoja na maandishi yasiyopendeza au barua pepe zilizotumwa kutoka kwa vifaa vya shirika au kutumia programu ya shirika na Wi-Fi. Picha za wenzao zilizochapishwa kwenye wavuti za nje bila idhini yao zinaweza kuchukuliwa kama uonevu.

UKWELI: Wasimamizi husika lazima waelewe jukumu lao katika kushughulikia aina zote za uonevu na unyanyasaji.

Wajibu wa wafanyakazi na washirika

UKWELI: Wafanyakazi wote na washirika wana jukumu la kuishi kwa njia ambazo zinasaidia mazingira ya kazi ya ujumuishaji na yenye uvumilivu. Kila mtu anawajibika kutekeleza sera ya shirika na kuwa tayari kupinga na kutoa taarifa ya tabia zisizofaa.

UKWELI: Watu wanaowaonea au kuwanyanyasa wengine wanaweza kuwajibika kibinafsi kwa mashtaka chini ya sheria ya jinai au ya madai kulingana na muktadha wa kisheria.

Kuunda utamaduni wa heshima

UKWELI: Kuanzisha utamaduni wa shirika ambao unakuza utu na heshima kwa kila mtu itasaidia kuzuia tabia zisizofaa. Mashirika yanapaswa kutuma ujumbe wazi kwa shirika lote kuwa hakuna uvumilivu wa tabia zote za uonevu au za unyanyasaji.

UKWELI: Viongozi waandamizi lazima waonyeshe maadili madhubuti ambayo ni mfano wa kuigwa wa vipi utamaduni wa utu na heshima unavyoonekana.

Sera, mawasiliano na mafunzo ya Kupinga uonevu na Unyanyasaji

UKWELI: Taarifa wazi za sera lazima zieleze:

- Tabia zipi zinachukuliwa kuwa uonevu na unyanyasaji.
- Athari za tabia hizi na kwa nini hazivumiliwi.
- Matokeo ya tabia hizi.
- Jinsi ya kutoa lalamiko.
- Jinsi malalamiko yatakavyojibiwa.
- Wajibu wa wafanyakazi wote na washirika kwa tabia zao.

UKWELI: Wafanyakazi wote na washirika lazima wajulishwe sera ya uonevu na unyanyasaji kupitia uingizwaji na mafunzo. Hii lazima ijumuishe:

- Haki na majukumu ya wafanyakazi na washirika.
- Jinsi ya kutoa lalamiko.
- Kujitolea kwa shirika kujibu malalamiko yoyote.

UKWELI: Utekelezaji wa sera unapaswa kufuatiliwa mara kwa mara kwa ufanisiikiwa ni pamoja na:

- Kumbukumbu za malalamiko
- Malalamiko ya matokeo

UKWELI: Sera za kupambana na uonevu na unyanyasaji lazima ziratibiwe na malalamiko na sera ya nidhamu ya shirika.

RESOURCE
& SUPPORT
HUB

4. Msaada kwa wale wanaopata uonevu au unyanyasaji

UKWELI: Mtu yeyote anayepitia uonevu au unyanyasaji anapaswa kupewa msaada wa siri. Msaada huu unaweza kujumuisha kufundisha, ushauri nasaha, upatanishi na kadhalika.

UKWELI: Mtu yeyote anaweza kutoa taarifa ya uonevu au unyanyasaji; mtu ambaye alipata huo uonevu au unyanyasaji anapaswa kufanya uamuzi wa kupeleka malalamiko.

UKWELI: Malalamiko yote yanapaswa kushughulikiwa mara moja kulingana na sera na taratibu za shirika.

UKWELI: Upatanishi ni mchakato wa hiari usio na upendeleo ambao unatafuta kusuluhisha mizozo ambayo haipo mwisho mbaya wa mwendelezo.

UKWELI: Michakato rasmi, pamoja na ya nidhamu na malalamiko inahitajika pale uonevu au unyanyasaji unapoendelea au ni mbaya.

UKWELI: Uchunguzi wa madai ya uonevu au unyanyasaji unapaswa kuchukuliwa kama kosa la kinidhamu. Uchunguzi unapaswa:

- Kuwa wa haraka, kamili na bila upendeleo.
- Chukua shuhuda kutoka kwa mashahidi.
- Fikiria ushahidi kutoka kwa wote anayedhaniwa mwonevu au mnyanyasaji na mlalamikaji.
- Jumuisha wakati wa kusuluhisha malalamiko.
- Kuwa wa siri.
- Kuwa umerekodiwa.

UKWELI: Ambapo malalamiko yanasimamiwa, lazima hatua zichukuliwe kulingana na sera na taratibu za shirika.

5. Unapaswa kufanya nini sasa?

HATUA- Hakiki sera za mashirika yako juu ya unyanyasaji na uonevu dhidi ya Karatasi hii ya Ukweli na ufanye marekebisho kama inahitajika, au anzisha moja ikiwa haipo tayari.

HATUA- Angalia sheria za nchi yako ili uone ikiwa unyanyasaji ni kinyume cha sheria ili na wewe uelewe majukumu ya shirika na ya mtu binafsi.

HATUA- Wasiliana na fanya ahadi za kupambana na uonevu na unyanyasaji kwa wafanyakazi wote na washirika.

HATUA- Tambua vyanzo vya msaada unaowezekana kwa wale wanaopata uonevu na unyanyasaji mahali pa kazi.

RESOURCE
& SUPPORT
HUB

Marejeleo

- Tume ya hisani ya Uingereza na Wales (2020) *Taarifa ya matokeo ya uchunguzi, Mfuko wa Waokoe Watoto (Save the Children UK)*. Inapatikana hapa: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/870390/The_Save_the_Children_Fund_Save_the_Children_UK_Inquiry_report.pdf
- Tume Huru ya Utovu wa maadili ya Kijinsia, Uwajibikaji na Mabadiliko ya Tamaduni (2019) *Ripoti ya mwisho ya Tume huru juu ya utovu wa maadili ya kijinsia, uwajibikaji na utamaduni Juni 2019*. Inapatikana hapa: https://www-cdn.oxfam.org/s3fs-public/oxfam_ic_final_report-en.pdf
- Shirika la Kazi Duniani (2019) *Kuondoa ukatili na unyanyasaji katika mkutano wa kazi Namba 190, Pendekezo Namba 206, na Azimio linaloandamana..* Inapatikana hapa: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_721160.pdf
- Kundi la Konterra (2019) *Msamaha Kimataifa (Amnesty International) - uhakiki wa ustawi wa wafanyakazi*. Inapatikana hapa: <https://www.amnesty.org/download/Documents/ORG6097632019ENGLISH.PDF>
- Shale, S (2018) Mapitio huru ya utamaduni wa mahali pa kazi huko Waokoe Watoto (Save the Children) UK; Ripoti ya mwisho 28 Oktoba 2018. Shirika la Waokoe Watoto (Save the Children). Inapatikana hapa: <https://www.savethechildren.org.uk/content/dam/gb/reports/independent-review-of-workplace-culture-at-save-the-children-uk.pdf>
- Ripoti ya Shirika la Umoja wa Mataifa la Kupambana na Ukimwi (UNAIDS) (2018) *juu ya kazi ya jopo la wataalam huru juu ya kuzuia na kukabiliana na unyanyasaji, pamoja na unyanyasaji wa kijinsia; uonevu na matumizi mabaya ya madaraka katika Sekretarieti ya Shirika la Umoja wa Mataifa la Kupambana na Ukimwi (UNAIDS)*. Inapatikana hapa: https://www.unaids.org/sites/default/files/media_asset/report-iep_en.pdf
- Ripoti ya Mfuko wa Kimataifa wa Watoto (UNICEF) (2019) *ya kikosi kazi huru juu ya ubaguzi wa kijinsia mahali pa kazi, unyanyasaji wa kijinsia, unyanyasaji na unyanyasaji wa mamlaka Mei 2019*. Inapatikana hapa: https://www.unicef.org/sites/default/files/2019-06/Independent-Task-Force_report_EN.PDF

RESOURCE
& SUPPORT
HUB

Hati hii ni matokeo ya kwa mradi uliofadhiliwa na misaada ya Uingereza kutoka kwa serikali ya Uingereza. Hata hivyo, maoni yaliyotolewa, na taarifa iliyo ndani yake siyo lazima ziwe zile za au zilizoidhinishwa na serikali ya Uingereza, ambao hawawezi kukubali jukumu la maoni kama hayo au taarifa au kwa utegemezi wowote uliowekwa kwao.

Chapisho hili limeandaliwa kwa mwongozo wa jumla juu ya maslahi tu, na siyo ushauri wa kitaalam. Maelezo yaliyomo kwenye chapisho hili hayapaswi kufanyiwa kazi bila kupata ushauri maalum wa wataalamu. Hakuna uwakilishi au dhamana (inayoelezea au iliyodokezwa) inayotolewa juu ya usahihi au ukamilifu wa habari iliyomo kwenye chapisho hili, na, kwa kiwango kinachoruhusiwa na sheria, hakuna shirika au mtu yeyote anayehusika katika kutengeneza waraka huu anayekubali au kuchukua dhima yoyote, jukumu au wajibu wa utunzaji wa matokeo yoyote ya mtu yeyote anayefanya kazi, au anayekataa kuchukua hatua, kwa kutegemea habari iliyomo kwenye hili chapisho au uamuzi wowote unaotegemea hiyo.

Kuhusu ripoti za Kituo cha Rasilimali na Usaidizi (RSH): Kituo cha Rasilimali na Usaidizi (RSH) kinafadhiliwa na Ofisi ya Mambo ya nje ya Uingereza, Jumuiya ya Madola na Maendeleo (UK Foreign, Commonwealth and Development Office /FCDO). Rasilimali ya Kituo cha Rasilimali na Usaidizi (RSH)

Huduma za Kituo cha Usaidizi hutolewa na ushirika unaoongozwa na Chaguzi, na Maendeleo ya Jamii Moja kwa Moja (SDDirect) kama uongozi wa kiufundi na utoaji na pamoja na Ushauri wa GCPS (GCPS), Terre des Hommes (TdH) na Sightsavers.

Wataalam walioshauriana, shirika: Angie Bamgbose, Ushauri wa GCPS.

Nukuu inayopendekezwa: Bamgbose A (2021). Karatasi ya ukweli kuhusu Uonevu na Unyanyasaji. Kituo cha Rasilimali na Usaidizi (RSH), London, UK: Kituo cha Rasilimali na Usaidizi (RSH).

RESOURCE
& SUPPORT
HUB

